ALIUPSEERILIITTO RY

Helsinki 10.10.2016

Suomen eduskunta
Puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

Aliupseeriliitto ry:n lausunto hallituksen esityksestä (HE 134/2016 vp) eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017; tiivistelmä

Puolustusvoimien rakennemuutoksen ja muiden toimintatapojen muutoksen seurauksena henkilöstöön kohdentuu edelleen ja pysyväisluontoisesti voimakasta työ- ja muutospainetta. Ne johtuvat erityisesti seuraavista seikoista:

- uusien organisaation henkilöstömitoitus ei ole kaikilta osiltaan riittävä
  - koskee erityisesti varusmies- ja reserviläiskoulutusta antavia joukko-osastoja ja yksiköitä
- kertausharjoitusten määrän voimakas kasvu; ei ole riittävästi huomioitu henkilöstömäärässä
- tehostunut valmiusajattelu muuttaa ja järjestää organisaatioita ja toimintoja edelleen uudelleen
- kehityshankkeet (esim. kyber ja ase- ja muut järjestelmät) vaatii henkilöstön uudelleenorganisointia
- organisaatioiden uudet toimintatavat ja -mallit eivät ole vielä vakioituneet.

Kaikki em. muutokset toteutetaan olemassa olevalla henkilöstöllä. Johonkin kohdentaminen on aina jostain muualta aina pois. *Olennaisin henkilöstön uupumiseen vaikuttava tekijä on henkilöstön liian vähäinen määrä suhteessa työtehtäviin. Henkilöstömitoitus puolustusvoimissa ei ole oikea.*

Vuoden 2017 talousarviossa kouluttajatehtäviä edelleen leikattaisiin 50 henkilötyövuoden verran. Jo olemassa olevallakaan henkilöstömäärällä ei 2,5 kouluttajan tavoitetta tulla missään tapauksessa saavuttamaan. Samalla jää saavuttamatta varusmies- ja reserviläiskoulutukselle asetetut tavoitteet. *Aliupseerien virkoja on avoinna puolustusvoimissa lähes 600. Näiden täyttöön ei ole palkkausvarallisuutta. Vakinaisten aliupseerivirkojen täyttö toisi kestävimmän ratkaisun kouluttajien henkilöstövajeeseen.*

Esitykset (perustelut ovat oheisen yksityiskohtaisen lausunnon viimeisellä sivulla):

Aliupseeriliitto esittää, että kouluttajatilanteen kriisiytymisen estämiseksi eduskunta osoittaisi puolustushallinnon toimintamenoihin korvamerkatun määrärahan 100 vakinaisen aliupseeriviran täyttöön. Esityksen mukaisen määrärahan tarve olisi arviolta noin 4 m€.

Lisäksi Aliupseeriliitto tukee puolustusministeriön toukokuussa 2016 tekemää esitystä 2,6 m€:n budjetin ulkopuolisesta lisämäärärahasta sopimussotilaiden palkkaamiseen (100 htv) ja esittää sen mukaisen varallisuuden osoittamista budjetin ulkopuolisena lisämäärärahana.

Mika Oranen
Puheenjohtaja
Aliupseeriliitto ry

ALIUPSEERILIITTO RY

Helsinki 10.10.2016

Suomen eduskunta
Puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017
http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+134/2016

Aliupseeriliitto ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017; yksityiskohtainen lausunto

Pyydettynä lausuntona Aliupseeriliitto ry lausuu kunnioittaen seuraavaa.

1. Yleistä

Asiantuntijapyynnössä pyydettiin lausuntoa erityisesti henkilöstön jaksamisesta PV-uudistuksen jälkeen sekä kertausharjoituksiin ja varusmiesten kouluttamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Puolustusvoimien rakennemuutoksen ja muiden toimintatapojen muutoksen seurauksena henkilöstöön kohdentuu edelleen ja pysyväisluontoisesti voimakasta työ- ja muutospainetta. Ne johtuvat erityisesti seuraavista seikoista:

- uusien organisaation henkilöstömitoitus ei ole kaikilta osiltaan riittävä
    - koskee erityisesti varusmies- ja reserviläiskoulutusta antavia joukko-osastoja ja yksiköitä
- kertausharjoitusten määrän voimakas kasvu
- organisaatioiden uudet toimintatavat ja -mallit eivät ole vielä vakioituneet
- tehostunut valmiusajattelu muuttaa ja järjestää organisaatioita ja toimintoja edelleen uudelleen
- kehityshankkeet (esim. kyber ja ase- ja muut järjestelmät) vaatii henkilöstön uudelleenorganisointia.

Edellä todetut muutokset tehdään irrottaen henkilöt uusiin tehtäviin olemassa olevasta henkilöresurssista. Usein henkilöstön kohdentaminen uusiin tehtäviin tapahtuu siten, että tyhjäksi kiertyvä tehtävä päätyy usein perusyksikön kouluttajatehtäviin.

Lisäksi puolustusvoimissa on käynnissä pysyvä henkilöstörakenteen muutos opistoupseerien henkilöstöryhmän lakkautuessa 2030 luvun alkupuolella. Tämän muutoksen vaikutus on keskimäärin noin 100 henkilöä vuositasolla. Valtaosa näistä viroista ja tehtävistä siirtyy aliupseeristolle.

2. Vaikutukset henkilöstöön

Aliupseeriliiton sisäisessä toiminnassa jäsenistön jaksamiseen liittyvät kysymykset ovat nousseet keskiöön viimeisen kahden vuoden aikana. ***Olennaisin henkilöstön uupumiseen vaikuttava tekijä on henkilöstön liian vähäinen määrä suhteessa työtehtäviin. Henkilöstömitoitus ei ole oikea.***

Tilanne voi syntyä kahdella tavalla:
- olemassa olevaa henkilöstöä on alunperin liian vähän asetettuihin tulostavoitteisiin nähden
- olemassa olevalle henkilöstölle on lisätty uusia työtehtäviä siinä määrin, että henkilöstöresurssi ei enää riitä.

Kriittisimpiä kohteita henkilöstön uupumuksen osalta ovat
- varusmies- ja reserviläiskoulutusta antavat joukko-osastot ja niiden yksiköt
- ympärivuorokautista valvontaa ja vartiointia ylläpitävät työpisteet
- yleensäkin jatkuvassa valmiudessa oleva ympärivuorokautinen toiminta.

3. Johtopäätökset ja esitykset

3.1. Henkilöstön määrää tulisi lisätä

Puolustusvoimauudistuksen keskeisin henkilöstöön kohdentuva tavoite oli ja on 2,5 kouluttajaa/koulutusjoukkue. Tällä määrällä turvattaisiin vuoden 2017 talousarvioonkin kirjattu tavoite varusmieskoulutuksen laadullisen tason turvaamisesta ja kertausharjoitusten riittävästä määrästä. Välitön henkilöstömäärän lisäystarve olisi noin 200 aliupseeria/sopimussotilasta.

Olemassa olevalla henkilöstömäärällä kohdan 1 muut muutospaineet huomionottaen ei 2,5 kouluttajan tavoitetta tulla missään tapauksessa saavuttamaan. Eräissä joukko-osastoissa tästä tavoitteesta jäädään jälkeen tuntuvastikin.

3.2. Henkilöstön laatu

Aliupseeriliitto kiinnittää puolustusvaliokunnan huomiota siihen, että yli 500 ammattialiupseerin virkaa on koko ajan täyttämättä puolustusvoimissa aliupseerien hieman yli 3000 virasta. Virat ovat olemassa mutta ei palkkausvarallisuutta niiden täyttämiseen.

Puolustusministeriö on esittänyt budjetin ulkopuolista rahoitusta 2,6 m€ 100 henkilötyövuoden henkilöstöresurssin lisäämiseksi erityisesti sopimussotilaiden palkkaamiseksi. Tämä on valtion talousarvioesityksessä torjuttu. Sen sijaan esitetään 50 henkilötyövuoden leikkausta sopimussotilaiden määrään. Kouluttajahenkilöstön tilanne vain heikkenisi ja riski kouluttajahenkilöstön uupumiselle vain entisestään lisääntyisi.

Esitys:

Aliupseeriliitto esittää, että kouluttajatilanteen kriisiytymisen estämiseksi eduskunta osoittaisi puolustushallinnon toimintamenoihin korvamerkatun määrärahan 100 vakinaisen aliupseeriviran täyttöön. Esityksen mukaisen määrärahan tarve olisi arviolta noin 4 m€.

Lisäksi Aliupseeriliitto tukee puolustusministeriön toukokuussa 2016 tekemää esitystä 2,6 m€:n budjetin ulkopuolisesta lisämäärärahasta sopimussotilaiden palkkaamiseen ja esittää sen mukaisen varallisuuden osoittamista budjetin ulkopuolisena lisämäärärahana.

Helsinki 10.10.2016

Esityksen perustelut:

Edellä esitettyjen esitysten toteutuessa kouluttajatilanne ei enää heikkenisi nykyisestään. Nykytila pystyttäisiin turvaamaan ja ehkä joiltakin osin kouluttajatilannetta myöskin parantamaan. On mahdollista, että näilläkään henkilöstölisäyksillä ei vielä saavutettaisi 2,5 kouluttajan tavoitetta koulutusyksikköä kohti.

Ammattialiupseerit ovat suurin varusmies- ja reserviläiskoulutusta toteuttava henkilöstöryhmä. Aliupseerit ovat suomalaisen miehen ja naisen kouluttajia tänä päivänä. ***Kouluttavat perusyksiköt tarvitsevat erityisesti vakinaisia, tehtävässään pysyviä ammattisotilaita kouluttajatehtäviin.*** Vakinaisessa virassa palvelevat aliupseerit edustavat ainoana ryhmänä sellaista pysyvyyttä ja kokemusta kouluttamisesta, jolla voidaan varusmiesten laadullinen koulutustaso turvata. Heillä on kaikki tarvittavat luvat, kelpuutukset, lisenssit ja käyttöoikeudet, joita erityyppisissä koulutustilanteissa eri aselajeissa tarvitaan.

Sopimussotilaat ovat määräaikaiseen 3 – 6 kuukauden palvelussuhteeseen otettuja sotilaita. Pätevyydeltään he ovat varusmiehiä. Heidän käyttöarvonsa on edellä mainitusta syystä ymmärrettävästi huomattavan rajoittunut, koska mainittuja ammattisotilaan koulutuksen ja kokemuksen kautta syntyviä oikeuksia heillä ei ole. Lisäksi he sitovat muita ammattisotilaita omaan perehdyttämiseensä, ohjaamiseensa ja myös valvontaan. Sopimussotilailla voidaan rajoitetussa määrin keventää kouluttajapulaa mutta pysyvä ratkaisu se ei asiaan ole.

Sotatieteen kandidaatit (luutnantit) ovat koulutettuja ammattisotilaita mutta he ovat eräänlaisessa työharjoittelussa ennen maisterivaiheen koulutuksen alkamista. Heidän käyttöarvonsa on hyvä mutta heilläkään ei useinkaan ole vielä hankittuna tässä vaiheessa kaikkia tarvittavia lupia, kelpuutuksia, lisenssejä ja käyttöoikeuksia. Samoin he eivät edusta pysyväisyyttä yksiköissä.

Opistoupseerien erittäin ammattitaitoisen mutta vähitellen poistuvan henkilöstöryhmän edustajia kouluttajatehtävissä on enää niukasti.

Edellä mainituista syistä tehokkain ja tarkoituksenmukaisin ratkaisu kouluttajaongelman ratkaisuun ja kouluttajahenkilöstön jaksamisen edistämiseksi oli avoinna olevien vakinaisten aliupseerivirkojen täyttäminen.

Mika Oranen
Puheenjohtaja
Aliupseeriliitto ry
044-977 7282
mika.oranen@aliupseeriliitto.fi